

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XI. Significauerunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

lationem extra Iudicalem & iudicalem; illa erga quemvis etiam non Iudicem tendere potest, & consequenter eam pendente nil mutari debet à parte, contra quam facta est, v. g. cōtra Canonicos, ne in electione procedant, iuxta *c. Bona, 23. de electione*. Hæc autem propriè ac directè tendit contra Iudicem, vt is nihil interea mutare debeat; indirectè verò respicit partem, vt nihil agat, quo status causæ immutetur, iuxta *cap. Cùm teneatur, 17. de appell.* ex quo habetur, quòd per remedium attentati revocandi adiri possit Iudex, à quo appellatum est, quia sicuti ipse pendente appellatione nil immutare debet, ita etià prohibere & revocare, si quid ab altero immutetur, aut attentetur, imò hoc ipso, quòd Iudex à quo appellationi defert, tacitè prohibere censetur parti, ne quid innovet, aut attentet, v. g. occupando rem sibi per sententiam adiudicatam, à qua appellatū est, sicuti Baldus notat in *l. 3. n. 5. C. de appellat.*

CAPITVLVM XI.

Significauerunt.

PARAPHRASIS.

Canonici Tornacenses P. Clericū elegerunt in Archiepiscopum, sed Mediolanensis Archiepiscopus eum confirmare noluit, prætendens sibi jus eligendi competere, atque re ipsa Zephum Clericum instituit, eapropter Canonici ad sedem Apostolicam appellantes, impetrarunt causam committi Præposito S. Stephani. Is pronuntians jus eligendi ad Capitulum pertinere, electionem de P. factam confirmavit, at verò partem adversariam videlicet Archiepiscopum & Zephum à petitione Capituli absoluit; tunc partes à sententia ista Præpositi appellarunt ad sedem Apostolicam, & causam Abbati Papiensi atque Præposito Vercellensi committi impetrarunt, coram quibus ex parte Archiepiscopi & Zephi contra Capitulum excommunicationis exceptio obiecta est. Tunc Iudices isti non considerantes quòd prætextu exceptionis oppositæ aliquis à prosecutione appellationis repelli nō debeat, cum omnis legitima defensio in iudicio excomu-

nicatis reseruata sit) decreuerunt Archiepiscopum & Zephū ad respondendū non esse cogendos, ab hac verò sententia cum Canonici ad Greg. IX. appellassent, ipse mandat eis dē Iudicibus, vt nō obstāte exceptione in negotio ipso procedant.

SUMMARIVM.

1. Episcopo, ad quem confirmatio electi Prælati spectat, nolente eum confirmare, vel protrahente, Capitulum grauatum per viam appellationis aut querelæ, ad superiorem recurrere potest. Et quod tum huius officium.
2. Sententia Iudicis plures articulos continere potest, in quorum vno pars accusata condemnatur, in altero absoluitur.
3. Victor in principali negotio appellere potest ratione expensarum sibi negatarum, ad quod tamen opus est, vt eas petierit.
4. Si iudex ad expensas petitis non condemnet, tenetur pro ijs, de suo satisfacere.
5. Communi iure receptum est, vt pars victa non condemnatur ad expensas, si ratione probabili ducta in iudicio contendit.
6. Censentur expensa petita, si in libello petitum, vt omni meliore modo iustitia administratur.

Notandum I. Si Episcopus, ad quem confirmatio Prælati electi spectat, eam neget, aut protrahat, censetur Capitulum, aut Conuentus grauari, vt per viam appellationis, aut querelæ ad superiorē recurrere possit, is verò de controuersia cognoscet, si aliqua sit inter Episcopum & Conuentum de iure electionis, vt in casu huius Capituli. Sin autem Episcopus Conuentui non neget jus electionis, tunc illi tempus definiatur intra quod electum, præmissis examine, confirmare debeat, sicuti docet *Abb. in s. 2. n. 13. de consecr. præbenda.*

Not. II. Sententia Iudicis plures articulos continere potest, in quorum vno pars v. g. accusata condemnatur, in altera verò absoluitur; fortassè enim inquit, *Gloss. c. insuper.* petebat partem adversam ad expensas litis condemnari, ab eaque petitione repulsam tulit, ex qua doctrina habetur, quòd vtraque pars appellare possit à sententia, quatenus

tenus ea sibi contraria est, & ita observant practici, quod appellant à sententia Iudicis, quatenus sibi adversatur. Vterius colligitur, quod qui in principali negotio victor est, appellare possit ratione expensarum sibi negatarum.

3. Veruntamen ad hoc ut victor (non appellante victo) propter expensas appellare possit, opus est, ut eas petiverit propter Regulam, quam ex *Durand. in spec. l. 1. p. 1. tit. De jurisdictione omnium Iudicum. §. 4. verb. Quid sit Iudex.* tradit hic *Abb. n. 10.* non esse locum appellationi, si Iudex aliquid intermitteret, quod ex officio agere posset, aut deberet parte non petente. v. g. si excommunicatum actorem ex officio non repellat. Igitur & in hoc casu licet Iudex ex officio partem victam ad expensas condemnare possit & quandoque debeat, *authent. de Iudicibus §. Opporret, & c. Calumniam. 4. de penis,* tamen non est concedenda appellatio, si pars expensas litis non petiuit.

4. Simile est quod Iudex ex suo satisfacere non cogitur pro expensis, quæ petite non sunt, secus vero dicendum, si petite fuerunt, & Iudex ad earum restitutionem non condemnauit, secundum Glossam receptam in *c. ult. ver. b. expensis, de rescriptis.*

5. Veruntamen in quibusdam tribunalibus consuetudo viget, ut sumptus litis, quos victor fecit, parti victæ remittantur, nisi appareat, vel præsumptio sit, quod per calumniam seu sciens causam iniustam se habere, in iudicio contenderit, aut malitiosè causam protraxerit, id vero communi jure receptum & æquum est, ut pars victa ad expensas non condemnatur, si ratione probabili ducta in iudicio contendit, videlicet ex errore facti, aut dubij Iuris, ut colligitur ex *l. Qui solidum. §. Etiam. ff. de legatis. 2.* & videri potest *Gl. in c. Finē. 5. verb. expensas, de dolo & contumacia.*

Ad extremum circa expensas petendas id observat *Gail. l. 1. obser. 51. n. 22.* Quod si expensæ censeantur, si in libello petatum fuerit, ut omni meliori modo justitia administratur, sic enim pars Iudicis officium implorâsse censetur, tam super principali, quam super accessorijs.

CAPITVLVM XII.

Exceptionem.

PARAPHRASIS.

Quamvis exceptio excommunicationis inter dilatorias numeretur, quarum hæc conditio est, ut ante litis contestationem opponi debeant, tamen dicta exceptio hoc peculiare habet, quod in qualibet litis parte opponi queat, ne aliquis cum animæ periculo excommunicato communicare cogatur. Veruntamen si eam exceptionem opponere Reus distulit, ita, ut Actor laboribus & sumptibus frustra fatigaretur, ad præstadas expensas legitimè condemnari debet. Porro qui publicè excommunicatus est, etiam parte non excipiente, à Iudice ex officio repellendus est.

SUMMARIVM.

1. Exceptiones dilatoria ante litis contestationem opponi debent, & quidem intra terminum à iudice assignatum.
2. Exceptio contra iudicem alijs exceptionibus præmitti debet.
3. Exceptio excommunicationis etiam post litem contestatam usque ad latam sententiam obijci potest, & respectu excommunicati non tolerari seu vitandi etiam debet.
4. Iudex etiam que in facto consistunt, si notoria sint, ex officio supplere potest, & quandoque debet.

NOta I. Exceptiones dilatoriæ ante litis contestationem opponi debent, de hoc dixi in *c. 1. De litis contestatione in 6.* Hic vero duo addenda: Primum, si terminus dilatorijs exceptionibus proponendis à Iudice decretus sit, tunc intra eum terminum proponi debent, ita ut postea (nisi de nouo ortæ, aut cognitæ sint) proponi non possint, tamen si lis contestata nondum sit, quia terminus ab homine, videlicet à iudice, statutus succedit in locum termini constituti à Iure, ut docet *Abb. in c. Pastoralis. num. 15. hoc tit.*

Alteriù: pars litigans ante omnia considerare debet, num exceptionem dilatoriã contra Iudi-